

Jag arbetar ibland på en klinik för papperslösa (illegala invandrare) i Stockholm. Åtskilliga gånger per år har vi haft gravida kvinnor som lever utan uppehållstillstånd, utan att någonsin ha sökt sådant eller asyl och som arbetar.

Dom åker så småningom till en förlossningsklinik. Dom säger: *Jag heter så och så...*”
Vänliga människor hjälper dom att föda sitt barn, i bästa fall får de en lapp i handen att ett barn är fött, ingen kräver dem på några pengar. Dom åker iväg till sin osynlighet.

Dessa barn finns inte i någon legal mening. De är fullkomligt rättslösa. Om de dödades eller blev organdonatorer skulle ingen samhällsinstitution sakna dem.

Ett okänt antal människor lever i Sverige utan papper, uppskattningsvis 10-20 000. I Europa några miljoner.

Mänskliga rättigheter skulle man kunna kalla
rätten till individualitet
rätten till hälsa, växande och utveckling
rätten att delta i det politiska samtalet

Detta är rättigheter och behov som också är *medicinskt* motiverade behov, som ytterst är betingelsen för hälsa och för att barn skall växa upp till fullödiga individer.

Detta är oftast *medborgliga* rättigheter som för franska revolutionens *citoyen*, något som reglerar relationen mellan en nationalstats medborgare
Eller nu - efter upplevelsen av totalitära brutala samhällsskick - som det sägs allmänmänskliga rättigheter, naturgivna rättigheter som tillfaller alla människor, enligt *FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna*

Men vi föds inte lika, vi *görs* lika i en politisk process. FN har i praktiken förblivit kraftlöst.. Kampen gäller snarast 'the right to have rights'. Mänsklig värdighet (human dignity) förutsätter rätten att tillhöra någon typ av politiskt samhälle (community) och att där tänka och handla eller att ha rätten att göra så.

Men

Någon eller något med reel makt – en stat, en myndighet, en maktapparat - måste kunna garantera individen dessa rättigheter om de skall ha någon mening. Gäller i realiteten rättigheterna varje svensk eller varje engelsman eller faktiskt varje människa?

Does Mankind exist in a political meaning, kan vi fråga oss med Hannah Arendt och tänka på Iraq.

En modern stat är allomfattande, rationell och homogen och ingriper i allas liv inom dess jurisdiktion. Möjligheten till ett individuellt liv som *bara* människa i motsättning till det som en statstillhörig *medborgare* finns knappast längre.

Då staten stöter ut den statslöse blir han *bara en människa* men förlorar samtidigt sina mänskliga rättigheter. Vilket visar att dessa bara existerar inom ett samhälle.

Vi måste också inse att rättigheter (exempelvis inom sjukvården) som t ex inbegriper ouppnåelig tillgång på pengar – en försörjning för 25 000 kr - i praktiken inte existerar för en papperslös gömd flykting. Vi måste, åter med Hanna Arendt, skilja mellan *appearance and reality*.

Den moderna Staten betraktar dessa utstötta som onödiga, utnyttjar dem en tid, osynliggör dem och eliminerar dem.

Dom apatiska barnen förpassades genom den barnpsykiatriska sk behandlingsmodellen – i själva verket en ideologi – till undanskymt boende i andrahandslägenheter eller inom lojala institutioner. Detta var en *fabrikerad social osynlighet*.

Avsikten med deras Golgatavandring genom vårdkedjan var aldrig att de skulle tillfriskna utan att de skulle utvisas. Men *nedbrutet* i enskilda tekniska steg: lugnande samtal, utdelande av sömntabletter, sondmatning inser de agerande i denna process – du, jag, socialarbetaren, chauffören, prästen - inte i vilken helhet de deltar. De gör var och en insats som kugge, de utövar kompetent sin yrkesfärdighet, de rättfärdigas och avlastas ansvaret genom en statlig sanktionering och en barnpsykiatrisk modell men behovet att ta moralisk ställning till helheten och det slutliga resultatet uppkommer aldrig.

Detta sätt att lyfta ansvaret från axlarna, att osynliggöra det, att avlägsna smärtan och känslan av ansvar är sättet att producera *social likgiltighet*

Det märkliga är inte att vi inte är förmögna att känna igen orättfärdiga handlingar eller grova orättvisor när vi ser dem. Vad som slår oss med häpnad är att det kunde hända fastän alla våra handlingar var så harmlösa´.(John Lachs)

Medicinen har kommit att bli politisk medicin, en del av statens sätt att hantera sina problem. Vi lyder till och med ibland - som vad gäller de apatiska barnen - under Migrationsverket och inte under Socialstyrelsen.

Den moderna staten är *homogen*. Alla – migrationsverkets tjänstemän, polisen, läkarna, du, jag socialarbetaren och prästen - förväntas omfatta t ex iden om reglerad invandring. Det finns inte utrymme för de agerandes individuella tolkningar eller för nåd som det fanns i det icke moderna samhället. Det finns också allt mindre plats för individen. Gruppen, de kategoriserade är vad som hanteras.

Det problem som uppstår i denna apparat som handhar utstötningen är problemet att hantera det ´djuriska medlidandet som väcks hos alla människor vid åsynen av lidande´ (Arendt).

Lösningen heter *inlärdd omänsklighet*, mekanismerna är några av de ovan: socialt osynliggörande, av-individualisering, handlingskedjor nedbrutna till rationella delar, statlig sanktionering, ideologier förklädda till vetenskapliga teorier, tjänstemannaanda, rationalitet, likhet inför lagen, tekniska lösningar

Hur agerar vi i mötet med de osynliga, de som inte tillhör samhället, inte skyddas av de vanliga rättssystemen? De araber, de medborgare som inte är medborgare, som syns men inte finns som Camus beskrivit så träffande i romanen *Främligen*.

Samhällsmaskinen i en modern stat som handlar rationellt, löser de problem den presenteras, men har inte och bör kanske inte ha en egen moral. Moralen och syftet måste tillföras utifrån - för dess medborgare sker det genom att staten övervakar och garanterar dessa att apparaten arbetar för deras intressen.

De andra, de statslösa och utstötta, de onödiga blir *vårt dilemma* och ställer oss inför ett *val*. Genom att välja blir vi till. Vi *är* inte läkare eller medmänniskor som någon given egenskap, vi *blir* det genom att välja.

Vi kan välja vad vi blir.

Vi kan alltid ställa oss på vår patients sida eller på den stats som stött ut henne. Vilket vi gör kan naturligtvis delvis rättfärdigas av konventioner som Läkarens, Barnkonventionen eller promemorier om den Reglerade Invandringen och Landstingets bestämmelser om patientavgifter.

Vilket val vi gör kan sist och slutligen bara avgöras av oss själva. Vi är slutligen hänvisade till Gud för den som har en sådan eller annars bara vårt eget samvete. I valet blir vi till.

Hjältarna i Anne Frank dramat är de människor som valde att gömma familjen